

Maastopyöräily

JYRI RINNE

Maastopyöräily (mountain biking) kehitettiin Kaliforniassa 1970-luvulla. Sieltä harrastus levisi pian Eurooppaan ja Suomessa lajin harrastus aloitettiin Kiilopäällä 1980-luvun lopulla. Atlantan olympialaisissa 1996 maastopyöräily oli jo virallinen laji. Useat retkeilijät ovat kaivanneet tavallista patikointia vauhdikkaampaa liikuntamuotoa ja niinpä maastopyöräilystä on tullut erinomainen tapa tutustua luontoon ja kohottaa samalla kuntoaan. Maastopyöräily on nykyään hyvin suosittu kuntoilu- ja retkeilylaji ja pyöräilijät ovat perustaneet jo oman järjestön nimeltään Mountain Bike Club Finland. Samoin luontomatkailupalveluja kehitettäessä on huomattu pyöräilijöiden tarpeet ja rakennettu varsinaisia reitistöjä maastopyöräilyä varten.

Retkeily maastopyörällä on parhaimmillaan melko vauhdikasta ja helppoa menoa poluilla ja metsäteillä silti luonnon ilmiöitä ja lajistoa tarkkaillen. Pitkätkin vaellukset sujuvat joutuisasti ja siirtymiset maastosta toiseen maanteitä pitkin tietenkin vieläkin helpommin. Kuntoilumuotona maastopyöräilyllä on monia etuja: Ympäristöystävällinen liikuntamuoto. Edullinen tapa liikkua paikasta toiseen. Miltei kaikenikäisille sopiva. Monipuolinen ja tehokas liikuntamuoto, jossa räsästä on helppo säädellä. Useimpien keholle sopivaa, pehmeää liikuntaa. Rauhallinen tapa tutustua luonnon- ja kulttuurimaisemaan. Yksilöllinen liikuntamuoto mahdollistaa oman reitinva-

linnan ja ajankäytön. Retkeilymuoto, jossa varusteet kulkevat mukana.

Maastopyörästä on tullut suosituin pyörätyyppi. Maastopyörärien suuri suosio johtuu siitä, että niiden vaihteet ovat hyvät ja helppokäyttöiset, jarrut tehokkaat, renkaat pitävät eikä ajoasento vaadi paljoa totuttelua. Aikaisemmin suosituissa retkipyörissä oli vaikeasti käytettävät vaihteet, tehoton jarrut ja tavalliselle polkijalle liian syvä ajoasento. Maastopyörää voidaan käyttää kaduilla ja teillä tavallisen pyörän tapaan, mutta sen edut tulevat parhaiten esiin vaikeakulkuisessa maastossa.

Hyvän perusmaastopyörän saa jo 2000–3000 markalla, mutta mikäli haluaa laadukkaammat osasarjat ja jousituksen, hintaluokka on jo 5000 markasta yli kymmeneen tuhanteen. Jousitus säästää tutkimusten mukaan huomattavasti ajajan voimia sekä tekee ajamisesta nautittavampaa rökkyisellä alustalla. Rungot valmistetaan nykyään kromimolybdeenistä tai alumiinista, halvimmissa pyörissä vielä teräksestä. Pyörät ovat yleensä karuja perusvarustukseltaan, niissä ei ole esimerkiksi valmiina lokasuojia, tavaratelineitä eikä valoja, mutta niihin saa hyvin kattavan valikoiman lisävarusteita, joilla voi parantaa pyörän ominaisuuksia tarpeittensa mukaan.

Varsinaisilla maastopyöräreiteillä eri osuudet on luokiteltu niiden vaativuuden mukaan kuuteen eri luokkaan, helposta erittäin vaikeaan. Näin pyöräilijät voivat kartasta valita etukäteen

HANNU ISOMÄKI

MAASTOPYÖRÄILIJÄNKIN ON TURVALLISINTA TALUTTA PYÖRÄNSÄ LASKEUDUTTAESSA KATIKAN KANJONEIHIN.

sopivimman reitin kuntonsa ja taitojensa mukaan. Yleensä reiteille on vielä rakennettu taukoja yöpymispaikkoja tarvittavine mukavuuksineen, joten varsinkin pitkillä vaelluksilla voi levätä ja majoittua helposti varta vasten tehdyillä paikoilla. Suomen ensimmäinen maastopyöräilykeskus perustettiin Puolangan Hallamaalle vuonna 1994. Edellisen lisäksi Suomen tunnetuimpia maastopyöräilykeskuksia ovat Kiilopää, Ylläs-tunturi ja Tahkovuori.

Maassamme järjestetään myös lajin kilpailutoimintaa, kuten maasto-, trial- ja alamäkiajoja, yleensä Suomen pyöräilyunionin maastopyöräilyjaoston toimesta.

Kauhajoen kunta rakensi maastopyöräreitistön kunnan alueelle vuonna 1995. Reittejä on kaksi, pohjoinen ja eteläinen reitti. Pohjoinen reitti lähtee Isojoen Möykystä, kulkee Lauhanvuoren kansallispuiston läpi Kauhajärvelle, josta jatkuu Katikan ja Kampinkeitaan kautta Nummijärvelle. Matkaa kertyy noin 53 km. Eteläinen reitti eroaa pohjoisesta Lauhanvuoren kansallis-

puistossa Spitaalijärven kohdalla ja kulkee Lauhankankaan ja Vakkurinkylän kautta Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistoon ja sieltä Nummijärven leirintäalueelle. Reitin pituus on 55,5 km. Mikäli pyöräilee vielä Nummijärveltä Kauhajoen keskustaan päällystettyä maantietä Ison Nummikankaan halki, reittien kokonaispituudeksi tulee 78–80,5 km. Reitit ovat suunniteltu siten, että niitä ajaessa voi hyvin tutustua Lauhanvuoren tai Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistoihin. Maastopyöräreitistö kuuluu Länsi-Suomen luontomatkailualueen palveluihin ja sen toimesta on myös painettu reitistä kattava opaskartta, jonka voi ostaa Länsi-Suomen luontomatkailualueen toimistosta kunnantalolta, kirjastosta tai luontomatkailun info-pisteistä.

Pyöräilyreitit kannattaa ajaa suuntaan Isojoen Möykystä Nummijärvelle, sillä vain matkan alkuosa, noin 17 kilometriä, on pääosin nousua Lauhanvuoren laelle asti. Sen jälkeen loppuosa reitistä, noin 36 kilometriä, onkin suurimmaksi osaksi alamäkeä. Vainionpään kyläkaupalta on

hyvä lähteä matkaan, sillä sieltä voi ostaa matkaväitä sekä retkeilytarvikkeita, vuokrata maastopyöriä ja kauppa tarjoaa myös pyörien huolto- ja kuljetuspalveluja. Alkumatkalla Isojoen Leppikylän halki voi ihailla sikäläistä maalaismaisemaa, jossa lievästi kumpuilevat pellot ja metsäsaarekkeet vuorottelevat. Vaarainhaudan metsätien jälkeen alkaa tie nousta Lauhan laelle. Spitaalijärven kohdalla pohjoinen ja eteläinen reitti eroavat. Spitaalijärvi on oivallinen taukopaikka nuotio- ja leiripaikkoineen. Siellä voi aterioida grillikatoksessa, yöpyä leiripaikalla ja vaikka pulahtaa uimaan raikkaaseen lähdeveteen. Myös wc:t ja puuvajat kuuluvat varustukseen.

Jos valitsee pohjoisen reitin, alkaa melko raskas nousu Lauhan laelle. Tällä osuudella näkee selvästi mannerjäätikön jälkeisten rantavallien kiertävän kehämäisesti Lauhanvuorta sekä kasvilisuserot rinteitten välillä. Lauhanvuoren huipulle päästyä raskain osuus on pyöräilty ja kannattaa pysähtyä tutustumaan Lauhan opastauluihin sekä näkötorniin. Laelta lähtee myös rantapolku, jota pitkin pääsee Lauhan kämpälle. Selkätietä matka jatkuu alamäkeen kohti Pohjois-Lauhaa. Viritysojan ja Paholuoman yhtymäkohdan tuntumassa on hieno hirsilaavu, jonka Kauhajoen kunta rakensi vuonna 1997. Laavussa yöpyy hyvin kahdeksasta kymmeneen henkilön ryhmä. Läheisyydessä ovat myös hirsiset puuvaja ja wc. Paholuoman laavu on optimaalisella paikalla yöpymisen suhteen, mikäli koko reitti ajetaan kahden päivän vaelluksena. Paholuoman jälkeen reitti jatkuu metsäteitä pitkin Kauhajärven länsipuolelle, jossa voi pysähtyä tarkkailemaan ruohottuneen järven rikasta linnustoa. Kauhajärventien ja Kirvesojantien kautta päästäänkin Katikanluoman ja Hosiojan aiheuttaman eroosion uurtamiin Katikan kanjoneihin, jotka ovat paikoin jopa 20 metriä syviä. Kanjoniin laskeva ja nouseva polku on erittäin jyrkkä ja vain hyvin taitavat maastopyöräilijät pystyvän nousemaan kanjonista ajamalla, tosin vain kuivalla kelillä. Reitti jatkuu hiekkateitä Kiviluomankylän kautta Salmenmäentielle, joka kiertää Kampinkeitaan suoalueen ja päättyy lopulta Nummijärvelle. Lei-

rintäalueella on tarjolla monia palveluja, esimerkiksi saunat, uimaranta sekä kahvila-ravintola. Myös sieltä voi vuokrata maastopyöriä. Mikäli menohaluja vielä riittää, kannattaa pyöräillä Kauhajoen keskustaan asti, 25 kilometriä asfalttipäällysteistä maantietä pitkin.

Eteläinen reitti kulkee Spitaalijärveltä Lauhankankaan läpi Vakkurinkylään, joka on Kauhajoen eteläisin kylä. Tervatien ja Vakkurin kylätien risteyksessä nähtävyytenä on rauhoitettu ”tienhaaran mänty”. Vakkurinkylästä matka jatkuu Honkajoen ja Kauhajoen rajaa koukaten metsätietä pitkin kohti Karhukangasta. Sen itäpuolella reitti sivuaa jo Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuiston Rahka- ja Karhukeidasta. Tie kääntyy itään, ylittää Aunesluoman ja liittyy vanhaan Kyrönkankaan kesätiehen, joka on nykyään museotienä. Tie oli 1770-luvulle saakka vilkkaimmin liikennöity kulkureitti Pohjanmaalta Etelä-Suomeen. Museotietä pitkin saavutaan valtavalta suoalueelta, Kauhanevalle, joka on laajuudeltaan 1630 ha. Kansallispuistossa on kahden kilometrin pitkospuut, levähdys- ja nuotiopaikat sekä Kauhalammissa voi käydä uimassa. Kauhaneva on mainio lintusuo ja suon lajistoa voi tarkkailla suon pohjoisreunassa olevasta lintutornista. Reitti jatkuu museotietä halki Nummikankaan, jossa kannattaa pysähtyä ihailemaan syviä harjukuoppia, kuten Kuivakaivoa tai Lapinkaivoa. Eteläinen reittikin päättyy sitten Nummijärven leirintäalueelle.

REITTIIEN KUVAUKSET VAIKEUSASTEINEEN

POHJOINEN REITTI:

Kangasjärven leirintäalue-1 (1,9km). Päällystettyä autotietä, luokka 0.

1-3 (12,5 km) Aluksi hiekkapintaista maantietä, sen jälkeen kylätietä Vaarainhaudan metsätien risteykseen, luokka 0. Vaarainhaudan metsätie on luokaltaan 0-2.

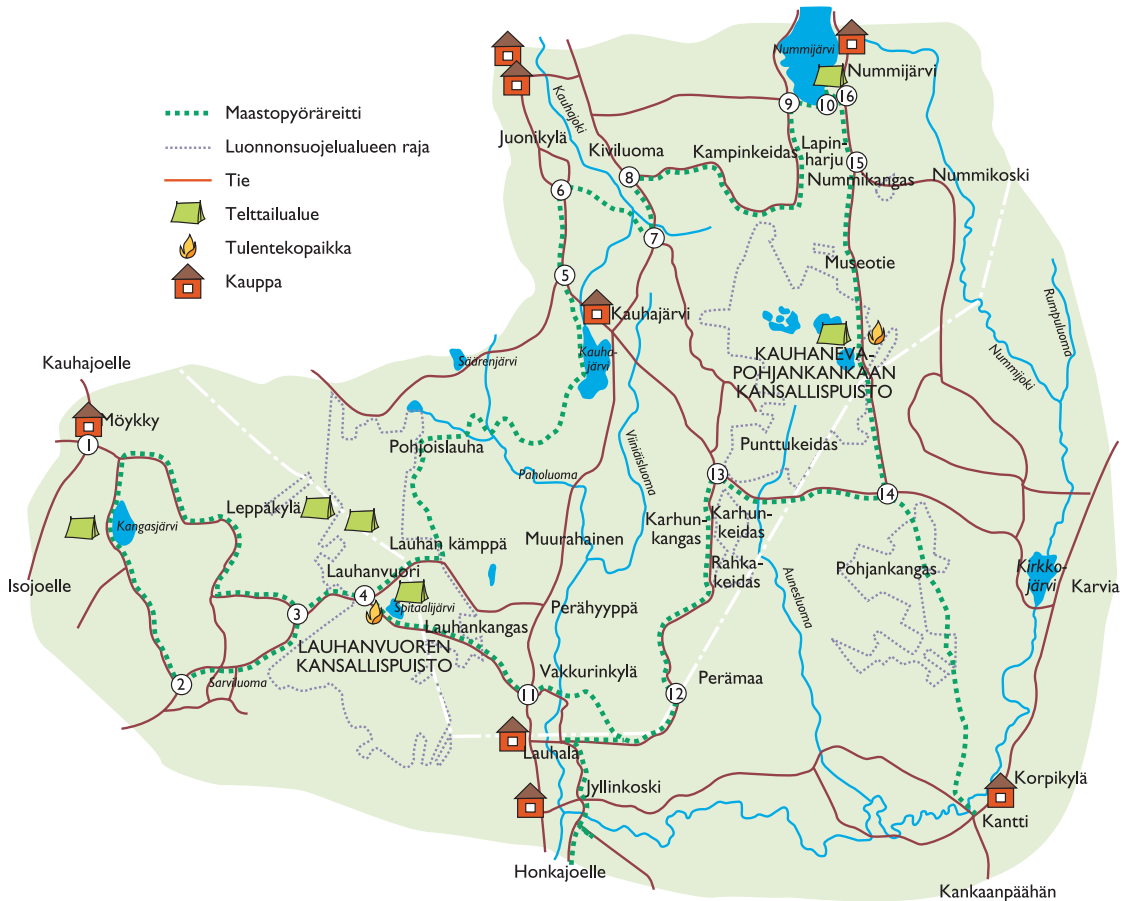
Kangasjärven leirintäalue-2. (6,3km) Hiekkapintaista kylätietä, luokka 0.

2-3. (4,6 km) Hiekkapintaista kylätietä, luokka 0.

3-4. (2,5 km) Aluksi hiekkapintaista kylätietä, myöhemmin samanarvoista kansallispuistossa kulkevaa tietä, luokka 0.

4-5. (17,5 km) Aluksi kansallispuiston alueella kulkevaa hiekkatietä, luokka 0-2, Lauhanvuoren laen korkeuserosta johtuen. Lauhanvuoren laen jälkeen n. 1 km hiekkasta kärrytietä Pohjois-Lauhaan, luokka 0-1. Pohjois-Lauhasta kohteelle 18

MAASTOPYÖRÄILYKARTTA

aluksi uudehkoa metsätietä, luokka 1–2, seuraavaksi hyvin pehmeää tietä, luokka 3, lopuksi pientä polkua, luokka 2–3. Paholuoman laavun jälkeen aluksi vaativaa ajouraa, luokka 3–4, sen jälkeen pehmeää pikkutietä, luokka 1–2. Kovapohjaista metsätietä Kauhajärven lounaispuolelle, luokka 0–1. Sen jälkeen vajaan kilometrin matka pientä polkua ja pehmeähköä piennartietä, luokka 2–3 lähelle kohdetta 19. Noin kilometri Kauhajärven länsi-puolella on pientä peltotietä, luokka 1–2 ja ensimmäisistä taloista alkaen hiekkapintaista kylätietä, luokka 0.

5–6. (3,5 km) Päällystettyä maantietä, luokka 0.

6–7. (3,7 km) Aluksi hiekkapohjaista kylätietä, luokka 0. Viimeisen talon jälkeen kohteen 22 lähelle peltotietä ja pikku polkua, luokka 1. Katikan kanjonien kohdalla polku on alamakeen luokka 2–3, ylämakeen 2–3. Liukkaalla kelillä mäet voivat olla vielä vaikeampia. Loppuosa on kovapohjaista pikkutietä, luokka 1–2.

7–8. (2 km) Hiekkapintaista maantietä, luokka 0.

8–9. (9 km) Hiekkapintaista metsätietä, luokka 0–1.

9–10. (1,6 km) Hiekkapintaista maantietä, luokka 0.

10–Nummijärven leirintäalue (0,5 km) Hiekka- ja asfalttipäällysteistä tietä, luokka 0.

ETELÄINEN REITTI:

4–11 (6,6 km) Aluksi kovapohjaista pikkutietä, luokka 1. Sen jälkeen osin pehmeää kärrytietä, luokka 1–2. Lopuksi kovapohjaista hiekkatietä, luokka 0.

11–12. (6,9 km) Aluksi kovapintaista kylätietä, luokka 0. Sitteen kovapohjaista kärrytietä, luokka 1. ja lopuksi hiekkapintaista kylätietä, luokka 0.

12–13. (8 km) Aluksi hiekkapintaista metsätietä, luokka 0, loppuosa huonompikuntoista kärrytietä, luokka 1.

13–14. (5,9 km) Kauhajoen puolella hiekkapintaista maantietä, Karvian puolella öljysorapintaista maantietä, luokka 0.

14–15. (11 km) Aluksi kovapohjaista kärrytietä, luokka 0–1. Kohteen 4 kohdalla osin sorastettua, osin pitkostettua polkua, luokka 1. Kauhanevan jälkeen hiekkapintaista Museotietä, luokka 0–1.

15–16. (1,9 km) Hiekkapintaista ja päällystettyä maantietä, luokka 0.

16–10. (0,2 km) Hiekkapintaista maantietä, luokka 0.

Reittiluokitus: 1. helppo, 2. helpohko, 3. vaativa, 4. vaikeahko, 5. vaikea, 6. erittäin vaikea